

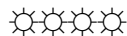
Gradnja na levem bregu reke Save (1945-60)

Načrti za Begunje

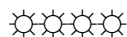
V Begunjah že delajo. Najvažnejša »točka« v desetletnem programu za razvoj Begunj je gotovo cel nov del naselja, ki bo zrasel južno od bivše kaznilnice. Sicer že imajo načrte za prosvetni dom, ki bi bil tam osrednja stavba, vendar pa ti ne zadoščajo. Begunjčani nameravajo zgraditi tak dom, da bo res lahko ustrezal potrebam. Odločili so se za dosti večjo dvokrilno zgradbo. Tik ob njej bodo na lepem sončnem kraju: kopališče, zraven športno igrišče in nova moderna šola. Računajo, da bo šolski vrt tako velik, da bo na vsakega učenca odpadlo vsaj 30 kvadratnih metrov zelenega prostora.

Za začetna dela v tem perspektivnem gradbenem načrtu ima begunjska občina za letos že zagotovljenih 5 milijonov dinarjev.

Vir: Glas Gorenjske, 21. 3. 1953

Čestitka in seznam občinskih podjetij v Begunjah Glas Gorenjske, 28. 11. 1953

Tovarna Elan Begunje

Pa začni, Rudi. Po vojni je bil Rudi Finžgar sekretar Fizkulturnega odbora Slovenije. Telovadnega in športnega orodja pa ni bilo. O tem so se pogovarjali že na eni od prvih povojnih konferenc sekretariata Ljudske mladine Slovenije. Pa začni Rudi, so rekli ... Razmišljal je o zadrugi, ker jo je pač najbolje poznal še iz domače Kroke, kjer je bila žebljarska zadruga Plamen. Potreboval je prostor. Ogledoval si je predvoino privatno podjetje za izdelavo športnih potrebščin Kolb-Predanič pa prostore v Medvodah in Podkorenu, staro cementarno Dovje-Mojstrana ... Nazadnje je našel bivšo tkalnico lana v Zgoši pri Begunjah. V njej sta nekoč že bila mlin in žaga ... Poleg njega in njegovega očeta, Rudolfa Finžgarja starejšega, so ustanovitveno izjavo Elana podpisali ključavničarski pomočnik Slavko Ažman, mizarska pomočnika

Ivan Finžgar in Mihael Finžgar, tehnik Janez Vipotnik ter dijaki Vlado Jurančič, Jože Gašperšič, Mirko Gorše in Jože Smole.

... Potrebovali so stroje in les. Pa tudi denar. Prve stroje je zadrugi odstopil Finžgarjev oče, mizarski mojster Rudolf Finžgar starejši. Prvi les je bil iz okoliških gozdov. Dober, suh jesen. Prvi denar pa je bil z glavnega odbora LMS, 88 tisoč dinarjev. Ne za plače, teh ni bilo, pač pa za tedenske akontacije za prehrano.

Prvi Elanov posel so bila popravila v Cerknem narejenih partizanskih smuči. Ročno pa so izdelovali tudi nove smuči. Okoli 800 parov jih je bilo prvo leto. Masivnih lesenih smuči brez robnikov in z lakiranimi drsnimi površinami.

Iz zadružnega v državno podjetje. Tako se je začelo. Prihajati so začela naročila tudi za druge izdelke, prihajali so novi delavci in novi stroji. Tračno žago in drobna orodja so si naredili sami. Mizarski delavnici so se pridružile kovinska, sedlarska in čevljarska delavnica. Smuči so dobile prve vijačene robnike. Izdelovati so začeli telovadne konje in koze, blazine, bradlje, drogove in žoge. Lotili so se mrež za odbojko, krogel, kladiv, kopij in diskov. V čevljarski delavnici so delali nogometne, tekaške smučarske in plezalne čevlje ter copate. Izdelkov je bilo že toliko, da so v Ljubljani, na Mestnem trgu, 1. junija 1946 odprli prvo športno trgovino Elan.

Leto kasneje so pričeli počasi širiti svoje prostore. Zgradili so novo mizarsko strojno delavnico, v lesnem obratu pa uredili sušilnico lesa. ... Konec leta 1947 je bilo v Elanu zaposlenih že 112 delavcev. Prerastel je svoje zadružne temelje in leta 1948 postal državno podjetje. ... Leta 1949 se v Elanu prvič pojavi čolnarna. V njej so najprej naredili nekaj regatnih čolnov, leto zatem pa so začeli s kajaki, kanuji, četverci in drugimi športnimi čolni.

Požar. Leto 1950 je bilo burno leto. 13. marca, na dan praznika v Planici, je tovarna, v kateri je bilo takrat zaposlenih okrog 160 delavcev, skoraj v celoti pogorela. Ogenj je uničil veliko mizarsko ročno delavnico, nekaj manjših delavnic in streho glavnega poslopja. Do konca leta so poslopja že obnovili. Začeli pa so razmišljati tudi o gradnji nove tovarne. Elan je bil takrat že od republiško upravo – postal je republiško podjetje.

Vir: Elan – Kronika 1945-1995

**Stavba zadruga na Zgoši – začetki »Elana«
Vir: Begunjski zbornik**

**Takšni so bili začetki Elana ...
Vir: Glas, 19. 9. 1975**

Športna in telovadna društva!
Športniki!

Uporabljajte samo kvalitetno športno in telovadno opremo tovarne

„Elan“
BEGUNJE PRI LESCAH

Izdelujemo tudi predmete za gasilske čete: paradne in reševalne pasove, sanitetne torbice, zložljiva nosila in ostalo po naročilu. — *Poslušajte se naših izdelkov!*

**Oglas »Elan« Begunje
Gorenjski glas, 20. 7. 1952**

»Elan« si bo zgradil novo tovarno. O »Elanu«, tovarni športnega orodja v Zgoši pri Begunjah ste prav gotovo že slišali in približno veste kaj izdelujejo. Toda tudi v »Elanu« je marsikaj novega in zanimivega. Kar preberite, kaj vse so mi povedali!

»Letošnji proizvodni plan smo med letom povečali za skoraj 100 odstotkov in ga bomo dosegli po vrednosti za 140 milijonov din. Do konca novembra smo že prodali za 130 milijonov din izdelkov. Posebno velik promet smo dosegli v zadnjih dveh mesecih. Delno smo znižali tudi cene, seveda pa smo pri tem odvisni od trga, ker moramo kupovati jesenov in drug les, ki je iz dneva v dan dražji. Mnenja smo, da bi morali za športno orodje znižati tudi prometni davek, ker je to nujna potreba naših šol, telovadnic itd.

Nadaljnji razvoj našega kolektiva pa je zaradi slabih delovnih pogojev v starih obratih nemogoč. Zato smo se odločili, da zgradimo novo tovarno, v kateri bodo prišle do izraza vse prednosti sodobne industrije. Tovarno bomo postavili v neposredni bližini sedanjih prostorov. Z deli smo že začeli.

Letos pa smo začeli izdelovati tudi vrsto novih izdelkov, razširili smo opremo za telovadnice z najsodobnejšim mladinskim orodjem, začeli smo izdelovati opremo za mladinska igrišča.

Poleg tega športnega orodja smo uvedli tudi proizvodnjo raznih zaščitnih sredstev za delavstvo v rudnikih, industriji, gozdarstvu itd. Izdelujemo razne predpasnike, ščitnike za kolena in drugo. Tudi gasilsko opremo z lestvami vseh tipov že delamo.

Vir: Glas Gorenjske, 25. 12. 1953

»Elan« si gradi nove prostore. Tovarna športnega orodja »Elan« v Begunjah postaja iz dneva v dan važnejša za razvoj, zlasti mladini potrebnega – športa. To podjetje je nastalo šele po vojni, danes pa izdeluje že vse vrste športnega orodja.

Prihodnje leto bo slavilo 10-letnico ustanovitve. Za ta svoj praznik bo podjetje dogradilo veliko, novo poslopje, ki je nujno potrebno, ker sedanji prostori ne ustrezajo več potrebam. V sedanjih zelo majhnih, slabo zračenih prostorih, je uspešno delo nemogoče, zlasti pa je v nevarnosti zdravje delavcev. To dokazuje tudi dejstvo, da je zdravstvena komisija komaj še dovolila, da lahko podjetje še v letošnjem letu nadaljuje z delom pod sedanjo streho.

»Elan«, ki zaposluje danes že 170 delavcev, jih bo zaposloval z dograditvijo novih prostorov najmanj 250. S to razširitvijo podjetja pa bo postal stanovanjski problem še večji in obenem velika ovira za uspešno delo. Zato naj bi bila ena važnih nalog komune, da to pereče vprašanje zadovoljivo reši, kajti mnogo uslužbencev hodi v službo tudi več kot deset kilometrov daleč.

Kolektiv se zaveda velikega povpraševanja po proizvodih in se trudi, da bi bili izdelki čim cenejši, poleg tega pa jim je letos primanjkovalo zadostne količine naravno sušenega jesenovega lesa za izdelavo smuči, ki so glavni proizvod. Kljub temu pa so na trgu cene športnega orodja danes tako visoke, da si ga naša mladina skorajda ne more nabaviti. Temu so vzrok proizvajalci surovin. Podjetje pa vseeno upa, da bo lahko nekaterim proizvodom znižalo ceno tudi za 10 odstotkov.

Kako visoko kvaliteto izdelkov je dosegel »Elan« v tem kratkem času obstoja, nam priča dejstvo, da so ZDA, ki so letos kupile od podjetja 500 parov smuči, za prihodnje leto naročile že 8000 parov. Prav tako pa imajo možnosti izvoza v Avstrijo in Nemčijo, v Egipt, Sirijo, Libanon itd ...

Glas Gorenjske, 27. 11. 1954

Začetki. Ali poznate Planico? Prav gotovo, če ne drugače vsaj po imenu ... Potem poznate tudi tovarno, ki oskrbuje naše smučarje, kajakaše, telovadnice, orodne fizikulturnike ... - Tovarno športnega orodja »Elan« v Begunjah.

Podjetje je še mlado, saj je bilo ustanovljeno šele po vojni. Šele 24. septembra 1945 je zbral naš najpopularnejši smučar – skakalec Rudi Finžgar 9 fantov, ki se niso ustrašili začetniških težav pri ustanavljanju podjetja in – začeli so ... Najprej v zadruzi, le s streho nad glavo, z malenkostjo lastnega orodja in strojev. Težav ni bilo malo, včasih se jih je že polotil dvom nad uspehov, vendar obupali niso.

Zanimanje za šport je bilo iz dneva v dan večje, krog športnikov vedno širši – a rekvizitov? Vse premalo. Treba je bilo dati čim več!

V podjetju so se zbrali ljudje, ki so izpopolnjevali delo in svetovali pri njem z lastnimi izkušnjami. Kdo naj bi vedel več o smučeh kot Rudi Finžgar, Tinček Mulej in France Cvenkelj ter o kajakih in kanujih toliko kot Branko Drovenik, Jože Hafnar itd.

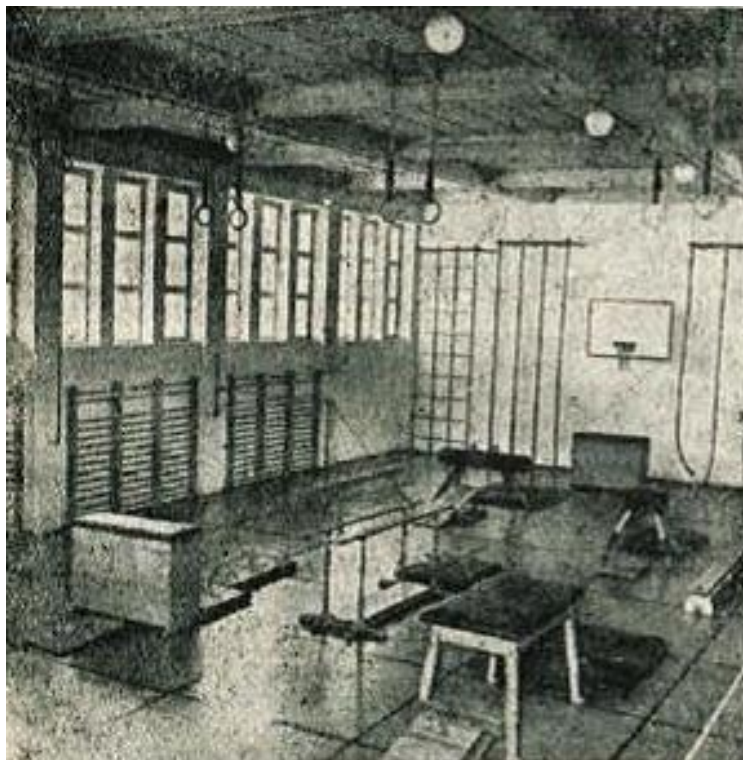
Največji problem jim je bil dolgo nabava naravno sušenega lesa in kasneje tudi prostor – kajti delovni pogoji v teh prostorih so bili nadvse slabi ...

Vir: Glas Gorenjske, 24. 9. 1955

»Elan« v novih prostorih / Deset let v svobodi – deset let uspehov.

(nadaljevanje) ... Sedaj imajo lesa za dve leti naprej – pritožb nad kvaliteto torej ne bo! In prostori? Kmalu se bodo preselili v nove sončne, zračne in prostorne objekte.

Od 800 parov smuči, kolikor so jih izdelali prvo leto, je produkcija narasla na 71.283 parov. In ne samo to – marsikdo niti ne ve za njihove proizvode. Mnogo je takih, ki se sprašujejo, kdo je opremil moderne telovadnice. Tovarna »Elan« pa se lahko upravičeno pohvali: do sedaj 16 kompletnih telovadnic, 2920 smučarskih, tekaških in nogometnih čevljev, 4968 žog, 445 šotorov in veliko število nahrbtnikov, sanitetnih nosil, torbic, športnih jopičev, bradelj, drogov, telovadnih konj, koz, miz, švedskih piramid, prožnih odskočnih desk, visokih gredi, kijev, raznih krogel, kopij, kladiv, bomb, hokej palic, raznih čolnov itd.

Z »Elanovimi« izdelki opremljena telovadnica.

V desetih letih so ustvarili 992 milijonov bruto produkta in od tega vložili celih 78 milijonov v investicije.

Vendar se s temi proizvodi ne zadovoljujejo. Stalno iščejo novo in praktičnejše. Trenutno imajo v delu okrog 200 vrst najrazličnejšega orodja.

V nedeljo pa s e bodo postavili. Deset let dela – deset let uspehov! K tej desetletnici obstoja jim čestitamo in želimo še več uspehov, da bodo prihodnji jubilej slavili še z večjim ponosom in novimi zmagami.

Vir: Glas Gorenjske, 24. 9. 1955

**Iz malega raste veliko
Glas, 27. 7. 1956**

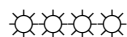
Tovarna »Elan« v Begunjah bo letos praznovala 11-letnico obstoja.

»Elanovci« proslavljajo v novih prostorih. V Tovarni športnega orodja »Elan« v Begunjah, bodo odprli do 29. novembra nove prostore. Končana sta dva nova oddelka: temperirnica in sušilnica. Končujejo tudi novo kotlovnico, ki bo začela obratovati v decembru.

Delavci »Elana« so oba nova oddelka okrasili in bodo v njih te dni slavili dvojni praznik: 29. november in razširitev podjetja.

Spomladi nameravajo začeti podaljševati glavni obrat za nadaljnjih 50 metrov. S tako razširitvijo podjetja bodo znatno povečali obseg proizvodnje. / K. M.

Vir: Glas Gorenjske, 29. 11. 1957

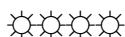

Zadružni dom Begunje

Spremembe zadružnega sistema - Begunje. V Begunjah so na zadnjem sestanku poslovnega odbora sklenili, da bi se odcepili od Radovljice. Z živinorejsko zadrugo se še niso dogovorili, kar pa bodo storili na prvem sestanku. Živinorejska zadruga v Begunjah se bo odcepila od Lesc in bi se kot samostojen odsek združila z Naprozo. Zadružni dom je v Begunjah zelo potreben, ker sedaj nimajo nikakih poslovnih prostorov, obstajajo pa težave glede zemljišča. Če bi dobili državno zemljišče za zidom, bi bilo to vprašanje rešeno.

Vir: Jeseniški kovinar, 9. 2. 1948

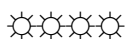
Op.: Naproza – nabavno prodajna zadruga.

Predilnica v Begunjah

Glas Gorenjske, 16. 5. 1953

Komunalna infrastruktura / Investicijski načrti v Begunjah

Investicijski plan občinskega ljudskega odbora v Begunjah razpolaga letos z zneskom večjim od 10 milijonov dinarjev. V teku so že pripravljala dela pri gradnji prosvetnega doma, za katerega je letos predvidenih 6 milijonov dinarjev. Za obnovo šole bodo porabili 400 tisoč din, za popravilo in posipanje občinskih potov tudi toliko za adaptacijo stanovanjskih poslopij 600 tisoč, za javno razsvetljavo 250 tisoč, za dokončna dela pri brivskem salonu 150 tisoč, za kanalizacijo pol milijona, za zavarovanje mostu čez potok Zgoša 200 tisoč dinarjev, za razširitev ovinka na cesti Hlebce-Begunje 450 tisoč, za načrt za izsuševanje poljskih blat 375 tisoč, za obnovo planine Prevala po 900 tisoč dinarjev.

Za javno razsvetljavo so že lani pripravili vse potrebno gradivo. Tudi v brivski salon so že lani investirali 325 tisoč dinarjev. Razširitev omenjenega ovinka je uvod v razširjenje ceste med Begunjami in Tržičem. Izsuševanje poljskih blat pa je prvo delo, ki ga bodo podvzeli v okviru 10-letnega melioracijskega plana, po katerem bodo pridobili 120 hektarov plodne zemlje.

Na Poljski planini bodo dokončno zgradili staje in koče.

Vsa dela že lepo napredujejo. Ves znesek za brivski salon je že izčrpan, prav tako polovica zneska za občinske poti. Brana na Zgoši bo kmalu gotova. Edini težavi sta nabava cementa in delovna sila. Pri gradnji prosvetnega doma si bodo zato pomagali z množičnim prostovoljnim delom.

Glas Gorenjske, 1. 5. 1953

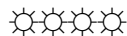
Vodovod. Cesto skozi Begunje so pred tedni razkopali zaradi popravil vodovoda. Ob izkopu so zemljo nametali na obe strani jarka, kot je razvidno s slike in so tako zaprli ves promet skozi vas. Pred Dnevom mrtvih so sicer z zasipanjem pohiteli in so do

grajskega vrta pot tudi zasilno uredili. Od tam naprej pa je še vedno ostala razkopana, tako da so morali ljudje, ki so prišli ob Dnevu mrtvih na grobove svojcev in prijateljev, pešačiti do Drage. Zaradi hudega naliva se je zrahljana zemlja močno namočila in prava spretnost je bilo priti preko toliko mlakuž in blata.

Begunjčani bi morali v vsakem primeru računati, da 1. novembra obišče Drago in Begunje ogromno ljudi iz vse Slovenije in zato ni vseeno, kakšna je takrat pot skozi vas. Cesta ni bila do kraja urejena predvsem zaradi malomarnosti. To se najboljše vidi iz tega, da je ostal nezasut samo majhen del poti, ki bi se dal s količkaj volje in prizadevnosti prav tako do časa urediti. / -ik

Vir: Glas Gorenjske, 7. 11. 1958

Kulturna dediščina - Begunje

Grad kamen v Dragi ne bo več razpadal. Zadnja leta smo se menda že kar sprijaznili z resnico, da je zob časa že močno načel nekatere naše kulturne spomenike – zlasti razvaline gradov, ki jih Gorenjska nima malo, in da ni daleč čas, ko bodo ostale od stolpov in zidov le še brezoblične gomile kamenja. Med vsemi temi objekti je Lambergov grad ob vstopu v dolino Drago kazal najbolj očitne znake naglega razpadanja. Ker pa ni bilo za zavarovalna dela potrebnega denarja, smo lahko samo ugotavljali, da je objekt iz leta v leto bolj ogrožen.

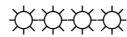
Okrajna komisija za spomeniško varstvo je pred kratkim sklenila zavarovati razvaline najbolj ogroženih zgodovinskih spomenikov – najprej grad Kamen. Očiščevalna dela okrog gradu so končana, uredili pa so tudi dohodne poti do razvalin. Z zavarovalnimi deli bodo začeli konec junija, se pravi – brž ko bo pripravljen gradbeni material.

V prvem delu gradbenega programa bo zavarovan glavni stolp, ki stoji na skali tik ob vhodu v Drago, in ki je najbolj ogrožen. Za tem bodo prišli na vrsto tudi ostali deli objekta. Večje vdolbine, razpoke in predore bodo zapolnili z materialom, ki se je odrušil od zidov, vrhove zidov pa bodo plombirali.

Trenutno je določeno 600.000 dinarjev, s čemer pa ne bo moč kriti vseh zavarovalnih del, vendar pa najpomembnejše.

Program zavarovalnih del komisije za spomeniško varstvo pa predvideva še nekatere druge ogrožene objekte. Semkaj sodita predvsem Pusti grad pri Radovljici in Gutenberg pred Tržičem, kasneje pa še Stari grad nad Predvdvorom in grad na Šmarjetni gori. V zadnjih dveh primerih gre zgolj za razvaline. / S. Š.

Vir: Glas Gorenjske, 19. 6. 1959

Psihiatrična bolnica v Begunjah

Prva faza obnove graščine-bolnice, 1952-55

Vir: Begunjski zbornik 2007

V Begunjah nov zdravstveni center. V begunjski graščini se danes zdravijo bolniki za duševne bolezni. Tu v Begunjah so našli zanje miren kotiček, v katerem si krepijo zdravje in usposabljujejo za nadaljnje delo. Graščino so v marsičem preuredili, da je prijetnejše, mikavnejše.

Bolnišnica je bila ustanovljena pred dobrimi štirimi leti. Trenutno je v njej 260 bolnikov, med njimi je 145 žensk. Strokovno je povezana z bolnišnico Ljubljana-Polje. Kolektiv bolnišnice je mlad, saj raste vzporedno z njenim razvojem: trenutno šteje 90 ljudi. Razen skrbi za bolnika in za življenje v bolnišnici nasploh, skrbi kolektiv še za ekonomijo. Zelo uspešna je tudi delovna terapija. Žene – bolnice se mnogo ukvarjajo

z ročnim delom. Vsako leto prirejajo razstavo ročnih izdelkov, ki vzbudi vselej veliko zanimanje.

Tudi strokovne in politične vzgoje članstva ne zanemarjajo. V ta namen so uredili lepe klubske prostore, v katerih prirejajo razne tečaje za izobraževanje zdravstvenega in strežnega osebja. Klubske prostore izkoriščajo bolniki tudi za razvedrilo. Na vrtu imajo lepo urejena športna igrišča, ki jih bodo letos še izpopolnili. Prav v vsem je videti veliko skrb uprave kolektiva, da bi bolnikom uredili prijetnejši dom.

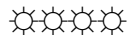
V bolnici pripravljajo tudi nekatere novosti. V načrtu je mentalnohigienska poslovalnica za ljudi z duševnimi in živčnimi motnjami. V ta namen so že uredili ustrezne prostore, ki bodo funkcionalno povezani z bolnišnico. Posluževali se je bodo lahko prebivalci Gorenjske, pa tudi drugih krajev. Uredili so zobozdravstveno službo, ki bo hkrati služila potrebam prebivalcev Begunj in okoliških vasi.

V bolnišnici pripravljajo tudi nekatere novosti.

Eno osnovnih vprašanj, s katerim se ukvarjajo že nekaj let, je ureditev centralnega ogrevanja prostorov. To bi bilo potrebno že s higienskega, zlasti pa še z gospodarskega stališča. Prišlo je tudi do pobude, da bi spremenili sedanjo bolnišnico v psiho-nevrološki sanatorij. V Begunjah so namreč idealni klimatski in tudi drugi pogoji za tako zdravstveno ustanovo.

Skupna skrb kolektiva se prav povsod čuti v prizadevanju za zdravje ljudi. / -k

Vir: Glas Gorenjske, 13. 4. 1959

Knjižnica Begunje

Gorenjske knjižnice ob mednarodnem letu knjige / Nemogoči pogoji dela v begunjski (in blejski) knjižnici. Sredi januarja se je matična knjižnica radovljiške občine preselila v nove prostore. Dobila jih je v prenovljeni stavbi nekdanje restavracije Triglav na Gorenjski cesti v Radovljici. Knjižni hram so poimenovali po Antonu Tomažu Linhartu. Lepa oprema in velika izbira čtiva tako za odrasle kot za pionirje privablja vse več obiskovalcev. Lani so si Radovljičani izposodili 57.000 knjig, letos pa vse kaže, da bo obiska še veliko več.

Poleg matične je v radovljiški občini tudi petnajst podružničnih knjižnic. Največji sta v Lescah in na Bledu, manjše pa so v Begunjah, Kropi, Podnartu, Bohinjski Bistrici, Srednji vasi, Stari Fužini, na Gorjušah, v Gorjah, Zasipu, Mošnjah, v Kamni gorici, Ljubnem in na Brezjah. V njih pogoji dela še zdaleč niso tako ugodni kot v matični knjižnici. O tem smo se pogovarjali z upravnico radovljiških knjižnic Rezko Šubičevo.

»Vse podružnične knjižnice se stiskajo v pretesnih prostorih. Izjema je le knjižnica v Lescah. V tem kraju je Tovarna Verig leta 1966 zgradila kulturni dom, v katerem je dobila mesto tudi ta kulturna ustanova. Tovarna Verig jo je tudi opremila. Sicer je v enem samem prostoru, vendar je ta dovolj velik za potrebe kraja.

»Kako pa je s knjižnico v Begunjah?«

»Tudi begunjska knjižnica deluje že vsa povojna leta in se prav tako kot blejska stiska v stanovanjski hiši, le da še v mnogo manjšem prostoru. Ob ustanovitvi so jo namreč namestili v nekakšen provizorij nekdanje verande. Stene so lesene iz zlasti pozimi je delo knjižničarja skoraj nemogoče. V prostoru ni ogrevanja in niti prostora za peč. Sicer pa je dovolj zgovoren že podatek, da je v sobici s površino dobrih 5 kvadratnih metrov natlačenih prek 2000 knjig.«

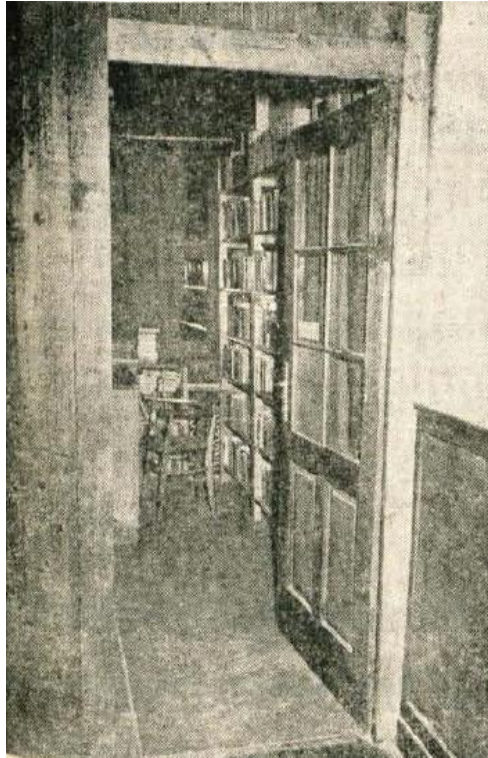
»Kakšen pa je obisk?«

»Lahko trdim, da je prav ta knjižnica med najbolj obiskanimi. Lani je bilo izposojenih prek 4000 knjig, kar za kraj kot so Begunje, nikakor ni malo.«

»So možnosti, da bi dobili večji prostor?«

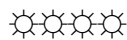
»Tudi v Begunjah bi radi dobili prostor v nekdanji osnovni šoli, vendar se sliši, da jo nameravajo prodati neki trgovski hiši. Obrnili smo se tudi na krajevno skupnost, vendar kljub zavzetosti občanov še nismo uspeli.«

Vir: Glas, 15. 11. 1972

Begunjska knjižnica se stiska v sobici, ki meri komaj 5 kvadratnih metrov. V tem prostoru je natlačenih prek 2000 knjig. / Foto. F. Perdan

Vir: Glas, 15. 11. 1972

Planinska postojanka v Dragi

V Dragi je živahno. Pred devetimi meseci so v dolini Drage pri Begunjah slavnostno odprli novo planinsko postojanko. Ni trajalo dolgo, da so se ljudje navadili in obiskovali to novo turistično točko. Skoro vsak dan obišče kočo precej izletnikov, turistov in tudi domačinov. Delo gre dobro od rok in bilanca kaže že lep dobiček. Potrebe pa narekujejo, da je treba kočo povečati. To bodo tudi storili. Brž ko bo vreme ugodno, bodo prizidali večji dnevni prostor in uredili tudi nekaj prenočišč. Hkrati pa bodo popravili tudi cesto do te postojanke, tako da bodo lahko vozili prav do kočice tudi avtobusi.

Glas Gorenjske, 28. 3. 1958

Dom v Dragi na Gorenjskem, od. 1960

Vir: DAR

Kmetijsko gospodarska šola v Poljčah

**Kmetijsko gospodarska šola v Poljčah
Glas Gorenjske, 22. 8. 1958**

Krajevno krojaško šiviljsko podjetje Begunje, Zgoša

KLO Begunje je 1. junija 1947 ustanovil Krajevno krojaško šiviljsko podjetje Begunje, s sedežem na Zgoši št. 36. Za poslovanje je bil imenovan Maks Grilc. ... Začetna obratna sredstva so bila zelo skromna in so znašala 29.000 din gotovine ter 41.000 din v strojih in opreми. Imeli so tri krojaške šivalne stroje, nekaj orodja in pohištva.

Vir: Begunjski zbornik 2007

Sukno Zapuže

Suknarne Boleta, Kristana in Kolmana so 28. aprila 1948 nacionalizirali in jih združili v Invalidsko podjetje industrija sukna Zapuže. Upravnik je bil Ivan Macarol.

Ker so bili obrati med seboj nepovezani, je bilo potrebno surovine in polizdelke prenašati iz obrata v obrat, zato je bilo poslovanje neracionalno in je oteževalo kontrolo. V podjetju so bili v začetku poleg delavcev zaposleni vsi trije bivši lastniki kot obratovodje. ... Podjetje je dobilo upravne prostore v nekdanjem Kristanovem obratu v Zapužah št. 10, ki je bil sestavljen iz dveh stavb. ... Konec leta 1950 je bilo v podjetju 57 zaposlenih, od tega 46 v proizvodnji, dva mojstra, pet nameščencev, trije pomožni delavci (skladiščnik in dva čuvaja).

Leta 1952 so v preurejenem mlinu uredili predilnico mikane preje, v katero so prenesli predilne stroje iz vseh treh obratov. Tega leta so se preimenovali v Tekstilno tovarno Sukno Zapuže. Leta 1954 so v glavnem z udarniškim delom zgradili apreturo in barvarno. V letu 1958 so priključili Tkalnico Otoče ...

Vir: Begunjski zbornik 2007

Oglas »Sukno« Zapuže
Gorenjski glas, 20. 7. 1952

Nova predilnica. Industrija sukna v Zapužah je letos močno povečala proizvodnjo, zlasti ko je popolnoma dogradila novo moderno predilnico in jo opremila s stroji. Zaposlila je več novih delavk. Ko bo proizvodnja stekla tudi v spodnjih prostorih novo enonadstropne predilnice, se bo število delavcev spet povečalo.

Desetletnica »Sukna« v Zapužah. Kolektiv tovarne »Sukno« v Zapužah je pred kratkim praznoval 10-letnico podjetja. Ob tej priliki so odkrili v podjetju ploščo v spomin na dan, ko je kolektiv prevzel podjetje v upravljanje. Na svečani seji delavskega sveta je bil navzoč celoten kolektiv.

Proizvodnja v podjetju je v teh desetih letih stalno naraščala. Medtem ko so v letu 1948 izdelali 52.000 m³ tkanin in 38 ton preje s 35 zaposlenimi ljudmi, so lani pri 153 zaposlenimi izdelali že 231.300 m³ tkanin in 150 ton preje.

Vir: Glas Gorenjske, 29. 11. 1957

Opekarna Dvorska vas. Dvorska vas pri Begunjah. – Opekarna v Dvorski vasi bo zvišala produkcijo v letošnjem letu od 1,200.000 na 2,250.000 zidakov.

Delovni kolektiv opekarne v Dvorski vasi se je lotil izpolnjevanja svojih obveznosti z vso resnostjo. V naglem tempu se preurejajo strojne naprave in se gradi moderna zračna sušilnica, kjer bo prostora za 60.000 komadov zidakov.

Veliko doživetje pa je doživela opekarna v nedeljo, dne 1. februarja t. l. Tega dne je prispela v našo vas mladina iz tovarne verig v Lescah. Na čelu prepevajočih 60 mladincev in mladink je v vetru veselo in ponosno plapolala jugoslovanska zastava. Povorki, ki je vzbujala občudovanje vsega ljudstva, se je priključila tudi mladina iz Radovljice in Lancovega. Veselih in zadovoljnih obrazov so prijeli za krampe in lopate in se lotili izkopavanja ilovice. Mladina se je zavedala, da je zasadila prve lopate za gradnjo bodočih zadružnih domov, ki jih bodo gradili po naših vaseh. Kljub blatu so v pičlih treh urah so v pičlih treh urah nakopali in prevozili 30 m³ ilovice in očistili 100 m² površine nerabne plasti zemlje, isto odvozili in posekali grmovje. Pripravljeni so bili in bi tudi storili še mnogo več, da jim ni nadaljnje delo preprečil nepričakovan dež.

Pozdravljamo junaško mladino, ki preko vseh ovir stopa velikim ciljem nasproti – gospodarskemu, kulturnemu in političnemu izboljšanju kmečkega življenja.

Vir: Jeseniški kovinar, 23. 2. 1948

Dela v opekarnah so se pričela že 1. februarja t. l. V Dvorski vasi je bilo do 9. t. m. opravljenih 378 delovnih ur. 160 mladincev, ki jih je prvi dan motilo deževno vreme, je izkopal do sedaj 116 m³ glin, pri izkopu so odstranili 33m³ nerabne zemlje ter pripravili teren za nadaljnje delo.

Vir: Jeseniški kovinar, 23. 2. 1948

O gospodarski dejavnosti Okrajnega ljudskega odbora Jesenice v I. 1948 in obrazložitev proračuna za I. 1949 - Investicije za dvig proizvodnje: Za kapitalno izgradnjo in za objekte družbenega standarda je prvenstveno važna industrija gradbenega materiala. V ta namen je OLO investiral za usposobitev Opekarno v Dvorski vasi, k i v letu 1946. še ni obratovala din 2 milijona 823.000. S tem je dosegla letna kapaciteta 3,200.000 zidakov.

Vir: Jeseniški kovinar, 19. 3. 1949

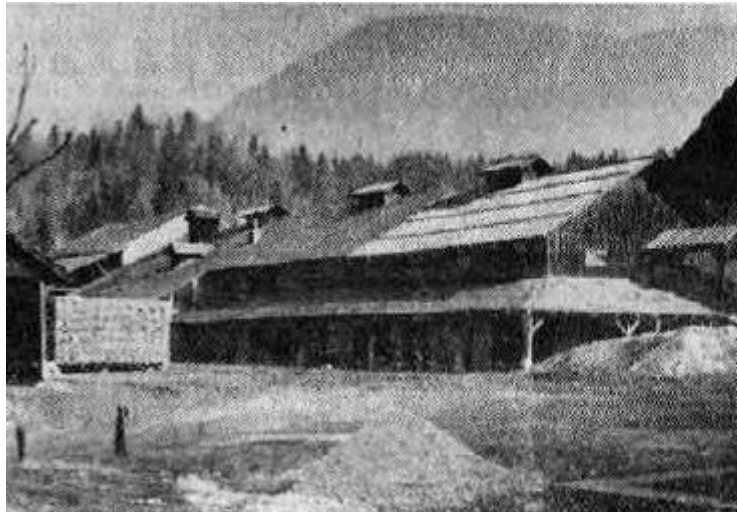
**Oglas »Gorenjske opekarne« Dvorska vas
Gorenjski glas, 20. 7. 1952**

Za zagotovitev gradbenega materiala / Trikrat več zidakov – »Gorenjska opekarna« Dvorska vas v rekonstrukciji – Pred novo gradbeno sezono. Vse bliže smo času, ko bo treba začeti graditi v letošnjih načrtih predvidena stanovanja in druge komunalne zgradbe. Kaže, da nam bo zima letos močno prizanesla in gradbena podjetja bodo kmalu začela z delom.

Marsikdo pa se je verjetno že vprašal: ali bomo sploh lahko ustvarili vse predvidene gradnje, čeprav so sredstva zagotovljena? Kakšna je zmogljivost gradbenih podjetij in od kod dobiti tolikšne količine gradbenega materiala?

V razgovoru z direktorjem Lesno industrijskega podjetja Bled smo zvedeli, da za vrata v novih stavbah ni strahu. Deset odstotkov njihove proizvodnje bo zadostovalo za vse potrebe novogradenj na Gorenjskem. Poseben tip vrat izdeluje tudi »Jelovica«, medzadružni lesni kombinat Škofja Loka. Znano je, da omenjeno podjetje izdeluje tudi okenske okvirje. Zato smo vprašali direktorja tov. ing. Olipa: »Ali bo vaša proizvodnja oken zadoščala za potrebe novogradenj v okraju?« Telefonski odgovor

je bil: »Brez strahu! Kolikor pa bomo prešli na serijsko proizvodnjo tipiziranih oken, bodo ta še precej cenejša kot so.«

»Gorenjske opekarna« Dvorska vas bo spremenila svojo podobo

In končno, kako je z opeko? Na zadnji seji občinskega ljudskega odbora Kranj je bil sprejet sklep o združitvi opekarn Češnjevk, Bobovk in Stražišča. S to združitvijo bo moč uskladiti dosedanja proizvodnja posameznih opekarn, poceniti proizvodnjo in si zagotoviti tudi vso proizvodnjo izključno za potrebe Gorenjske. Razen omenjenih dosedanjih opekarn, imamo na Gorenjskem še »Gorenjsko opekarno« Dvorska vas. Proizvodnja vseh opekarn v kranjskem okraju pa ne zadošča potrebam. Medtem ko je bila opekarna v Češnjevku že rekonstruirana, bo preurejena tudi opekarna v Dvorski vasi. Predvidevajo, da bo »Gorenjska opekarna« rekonstruirana konec prihodnjega ali v začetku leta 1961. Medtem ko bodo letos dogradili peč, bodo prihodnjo zimo uredili strojnico. Opekarna ima doslej izključno sezonski značaj, zato jo bodo rekonstruirali med mrtvo sezono, da ne bo trpela proizvodnja, medtem ko bo po obnovi obratovala neprekinjeno vse leto. Sredstva za rekonstrukcijo bo opekarna dobila iz stanovanjskega sklada posameznih občin kranjskega okraja, udeležila pa se bo tudi zveznega natečaja. Po rekonstrukciji bo »Gorenjska opekarna« imela trikrat večjo proizvodnjo kot sedaj. Doslej so proizvedli 1,800.000 zidakov letno (strešne opeke opekarna ne izdeluje), po rekonstrukciji bo zmogljivost obrata narasla na 5 do 6 milijonov zidakov. Opekarna bo proizvajala opeko za potrebe novogradenj v bazenu od Podnarta pa do Zgornjesavskega kota. Občine, ki bodo dale sredstva za rekonstrukcijo opekarne, bodo imele potem sorazmerne deleže tudi pri nakupu zidakov. / B. F.

Vir: Glas Gorenjske, 23. 2. 1959

Akcija »Za gradnjo Zadrुžnih domov«

Opekarna Ljubno. V opekarni Ljubno se je izkop začel 8. februarja t. l. in je 63 mladincev opravilo 220 delovnih ur. Izkopali so osem jarkov po 80 cm globoko za

sušilnice, prenesli na prostor, kjer se bodo te sušilnice napravile, 5 m³ desk ter nakopali poleg tega še 3 m³ ilovice. Pospravili so 30 m³ ruševin, odstranili zgornjo nerabno plast prsti, prečistili so peči za žganje opeke, podrli stare sušilnice, ki niso bile v porabnem stanju. Vsa ta dela pa je smatrati predvsem kot pripravljalna dela za nadaljnji izkop glin.

Vir: Jeseniški kovinar, 23. 2. 1948

Otvoritev zapuščene pekarnice. Ljubno na Gorenjskem. Ob neki priliki mi je na vlaku tovariš očital, da nismo v tem letu ničesar pokrenili glede graditve združnega doma v naši vasi. Resnica, vendar naloga spraviti v obrat zapuščeno opekarno v vasi je tako pomembna, da smo za to leto opustili vse druge načrte in se tu vrgli na delo. Vedeli smo, da bo veliko ovir, vendar volja je bila močnejša. Čeprav pozno, danes odpiramo prvo peč z 26.000 kosov pečene zidne opeke. Res je pozno, ali stalno deževje, pomanjkanje strokovnih delavcev, sušilnic, premalo prostovoljnega dela, to vse nas je oviralo pri izvrševanju postavljenih nalog. Ves čas dela in še danes nismo imeli niti enega delavca, ki bi znal peči oziroma delati z opeko. Naši delavci so se marljivo pri delu učili. Mogoče bi moral biti danes rezultat mnogo boljši, vendar smo trdno prepričani, da bo v bodoče bolje, za nami je praksa, vodi nas pa volja do dela. Pripomniti moramo na tem mestu, da nas je pri delu podpirala jeseniška in javorniška mladina posebno pri kopanju ilovice, domačini pa pri sekanju gradbenega lesa in drv. Posebna zahvala gre predsedniku Krajevnega ljudskega odbora, ki nam je ob vsaki priliki pomagal.

Nekateri so gledali naše delo z nevero ali pa celo odvrčali ljudi od prostovoljnega dela, danes pa smo prepričani, da so razočarani. Prostovoljna dela so bila organizirana od strani uprave in zadovoljujoča, dasiravno bi ta dela morale organizirati množične organizacije, a ne uprava podjetja, ki je itak preobremenjena z drugimi posli. Za množične organizacije je sedaj najvažnejše, da organizirajo kopanje ilovice s prostovoljnim delom ker delavci podjetja ne morejo biti pri tem delu, njihova naloga je speči čim več opeke. Kopanje ilovice je potrebno takoj in množične organizacije naj pristopijo podjetju v pomoč.

Naloga ljudskega odbora je popraviti pot do podjetja, da mu olajša dovoz in odvoz. Uprava podjetja se ob tej priliki zahvaljuje vsem, ki so pomagali s prostovoljnim delom in obenem poziva k še večji pomoči s prostovoljnim delom.

Vir: Jeseniški kovinar, 11. 9. 1948

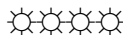
O gospodarski dejavnosti Okrajnega ljudskega odbora Jesenice v I. 1948 in obrazložitev proračuna za I. 1949 - Investicije za dvig proizvodnje: Za krajevno opekarno v Ljubnem je OLO investiral 31.000 din ter je opekarna pričela v letu 1948. obratovati in dosegla produkcije 54.000 zidakov, ki pa se bo v letu 1949. dvignila na najmanj 3-krat.

Vir: Jeseniški kovinar, 19. 3. 1949

Oglas Opekarne Ljubno
Gorenjski glas, 26. 7. 1952

Opekarno Ljubno so v letu 1955 opustili.

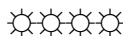

Zadružni dom Ljubno

Ljubno. Prebivalstvo v Ljubnem je sklenilo, da letos še ne bo zidalo zadružnega doma. Ker pa v Ljubnem obstoji stara poljska opekarna, ki bi jo bilo treba obnoviti, si je ljudstvo zadalo sklep, da bo sodelovalo pri pripravi glin. Zaradi tega so postavili upravo za vodstvo del pri opekarni. Vendar a bi bilo potrebno še enkrat pretresti, zakaj ne bi zgradili zadružnega doma še letos. Treba je točno pregledati vse možnosti za takojšnjo zidavo in ugotoviti, ali je sklep, da doma letos še ne bi zgradili, povsem upravičen.

KLO Ljubno: Dne 25. januarja t. l. se je pričel izkop ilovice v poljski opekarni Ljubno, kjer sodeluje aktiv okoliških vasi. Delo ovira nekoliko slabo vreme, ker je ilovnat svet večinoma poplavljen. Domača mladina je prevzela obveznost 96 delovnih ur.

Vir: Jeseniški kovinar, 9. 2. 1948

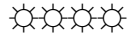
Dom TVD »Partizan« Ljubno

Zunanost doma so obnovili / Z občnega zbora TVD »Partizan« Ljubno. Pred nekaj dnevi je imel TVD Partizan Ljubno svoj redni letni občni zbor, katerega se je udeležilo nad 60 članov društva. Iz poročil in med razpravo je bilo moč videti, da je društvo v minulem letu imelo precej uspehov. Sicer tel esnosnovzgojno delo ni pokazalo zaželenih rezultatov, vendar pa temu ni vzrok nedelavnost, temveč pomanjkanje vodnikov in tudi sredstev. Najbolj razveseljivo pa je dejstvo, da se je v preteklem delovnem obdobju povečalo število članov za 100%.

Razen telesnovzgojnega dela je v preteklem letu društvo imelo vrsto prireditev, med katerimi moramo zlasti omeniti akademije, ki so bile ob vseh državnih praznikih s sodelovanjem tamburaškega zbora. Zelo aktiven je v društvu tudi novoustanovljeni šahovski krožek, katerega število članov hitro raste. Vsekakor pa je največji uspeh društva v preteklem letu obnovitev zunanosti njegovega doma. Za to delo so člani

sami zbrali potrebna sredstva in ga opravili v največji meri z udarniškim delom. Z obnovitvijo zunanosti doma bo društvo vsekakor najdostojneje praznovalo 25- letnico svojega delovanja. Želeti bi bilo le to, da v prihodnje v društvu ne bi bilo več trenj kot so bila doslej, ker bo le tako moglo v prihodnosti imeti še večje uspehe. / F. Z.

Vir: Glas Gorenjske, 24. 1. 1958

Opis stanja v Ljubnem

O življenju in delu v Ljubnem na Gorenjskem. Nekaj tudi o naši vasi in njenem življenju. Gospodarsko življenje se sestaja iz životarjenja nekaj podjetij, obrt pa je popolnoma zaspala. Nekoč je bilo v vasi mnogo čevljarjev, danes pa ne moreš »legalno« popraviti čevljev. Nad sto let stara pečarska obrt je v tem letu popolnoma zamrla z likvidacijo podjetja Opekarne.

Kmetijska zadruga razvija svojo dejavnost v trgovini, ker z odkupom kmetijskih proizvodov ni nič. Zadrugniki z odborom vred prodajajo vse direktno potrošniku in pravijo, da dosežejo višje cene. Odkupujejo samo kis, za kar skrbi lesni manipulant. Nujno je potrebno zadrugo organizacijsko okrepiti in vzbuditi zaupanje zadrugnikov vanjo. Da bo mogla zadruga izvajati vse naloge, ki so ji zaupane, je potrebno poskrbeti takoj za vodiče ljudi, ki bodo sposobni vršiti te naloge. Potrebno je te stare prostore temeljito usposobiti, izolirati skladišča od vlage, da se ne bo blago kvarilo. Lokal trgovine je potreben pleskanja, kakor tudi inventar sam.

Obstoja tudi podjetje Klavnica in mesarija, ki životari. Za zabavo skrbi kino podjetje, ki gostje v dvorani Fizkulturnega doma. Ob deževnem vremenu je težko priti do Doma in so potrebni škornji zaradi velikega blata. Priporočljivo je, da si vzameš leščerbo s seboj, kadar greš v kino. O delu kulturno – prosvetnega društva že dolgo nismo slišali.

Gostilne pa so kar dobro obiskane, žalostno je samo, kadar vidiš za mizami mladoletnike pri kartah in litru vina.

Kraj sam je zelo privlačen, kar dokazuje dejstvo, da so vsako leto vsi prostori zasedeni od turistov. Turisti so z uslugami zadovoljni, okolica sama pa nudi lepe izlete. Ureditev cen izpod cen sosednjih mest, je nujno potrebna za bodoče leto in obisk bo še večji. Zelo radi bodo turisti obiskovali našo vas, ko bodo videli, da so cene zmerne in ne oderuške. / Vicinus

Vir: Glas Gorenjske, 24. 12. 1955

Še enkrat iz Ljubnega na Gorenjskem. V zadnji številki »Glasa Gorenjske«, smo o življenju v Ljubnem brali dvomljiv članek nekega Vicinusa. Ta ubogi Vicinus, ki se je razjokal nad našo vasjo, prav gotovo do danes še ni mignil s palcem za njen vsestranski napredek. Ob čitanju njegovih vrstic se človeku mimogrede vsili misel, da pisec ne sodeluje z našimi organizacijami in društvu, zato tudi ne vidi prizadevanja in uspehov delovnih ljudi. Tako n. pr. pečarska obrt v naše zadovoljstvo še vedno nadaljuje s tradicijo in v solidni delavnici si lahko nabavimo lepo kmečko peč, ali pa sodoben kamin po zmernih cenah. Z likvidacijo opekarne je res prenehala životariti opekarska obrt, ki v Ljubnem žal še ni bila dovolj zakoreninjena. Tudi dve čevljarški delavnici imamo v vasi. Z delom nista preobremenjeni in zato vedno pripravljeni na uslugo. Če pa pisec daje prednost šušmarstvu, to zanj ni najboljše izpričevalo. Javno

razsvetljava smo prav tako napeljali po vojni in vse dohodne ceste in križišča so razsvetljena. Kmetijska zadruga si je po osvoboditvi uredila kar lep strojni odsek. Odbornikom pa seveda ne postavljajo kaki Vicinusi, pač pa jih vsako leto izvolijo zadružniki sami.

Tovariš Vicinus je tudi pozabil, da je v Ljubnem dobro založena knjižnica od koder knjige romajo v roke vaščanov. Pred kratkim je bil ustanovljen tamburaški zbor, ki pridno vadi in je priredil že dva uspešna nastopa. Tudi mladi harmonikaši so dvakrat nastopili.

Vaščani so v dobrem letu napravili okoli 4.000 udarniških ur. Gradili so gasilski bazen, posipali ceste in podobno. Z delom so bile prav gotovo združene tudi napake, toda samo z besedami, ki vrhu tega niso resnične, jih ne bomo popravili. Tovariša Vicinusa zato pozivam, naj se raje vključi v naše delo in tudi sam pomaga graditi. Potem se bo upal celo podpisati s pravim imenom. / Sovaščan Ivan

Vir: Glas Gorenjske, 1. 1. 1956

Ljubno
Glas, 24. 8. 1956

Trgovina in gostilna na Posavcu

Trgovina in hotel na Posavcu. Prebivalci Posavca in Otoč so mnogo razpravljali na raznih zborovanjih volivcev o preskrbi potrošnikov z živili. Kljub raznim težavam so poiskali prostor, katerega preurejajo v lokal. Sedaj so v teku že zadnja dela in upajo, da bo dne 28. aprila nova trgovina na Posavcu odprta. Prodajalno bo odprlo trgovsko podjetje Špecerija iz Radovljice.

Ob ukinitvi klimatskega okrevališča na Posavcu lansko leto so nastala razna vprašanja, čemu naj bi prostori okrevališča zdaj služili? Sklenili so, da jih bodo preuredili v hotel s tujskimi sobami. Zaradi izredno lepe lege ob glavni cesti in v bližini železniške postaje je bila zanesel pravilna. Tudi tu so danes v teku že zadnja dela in lahko pričakujemo, da bo za Praznik dela odprto tudi to gostišče. Z otvoritvijo trgovine in hotela so vaščani precej pridobili. Želeli bi le, da bi v poslovalnico prišli ljudje, ki jo bodo znali voditi v zadovoljstvo domačinov in letoviščarjev. / Z. P.

Glas Gorenjske, 25. 4. 1958

Posavcem je ustrezno. Po več letih so se vendarle izpolnile želje Posavcev in okoličanov. Dobili so novo špecerijsko trgovino. Že promet prvega meseca dokazuje, da se ni bati izgube in ker so potrošniki zadovoljni, je to dokaz da je blago dobro, cene pa zmerne. Trgovina je prevzela tudi oskrbo okolice s kruhom, kar je zadovoljstvo prebivalstva še povečalo. Tistih nekaj ljudi, ki so se trgovine branili, mora nazadnje le uvideti, da je namen trgovine preskrbeti potrošnika z dobrim in cenenim blagom, pa tudi to, da zaradi te trgovine zadruga ne bo nič na slabšem, temveč bo trgovina le vzpodbuda za izpolnjevanje združnih nalog.

Prejšnjo nedeljo so v bivšem okrevališču Posavec odprli tudi novo gostilno. Vsi prostori so lepo prenovljeni, tako da so prav prikladni za svoj namen. Z otvoritvijo te gostilne bo, upajmo, tudi konec časov, ko je tamkajšnji potrošnik moral popiti, kar je prišlo na mizo, ker ni bilo konkurence. V novi gostilni se pogosto ustavljajo domači, pa tudi inozemski turisti. / K. J.

Vir: Glas Gorenjske, 6. 6. 1958

Gostišče »Posavc«, pred 1960

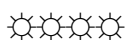
Vir: DA

Privatna električna v Globokem

V Globokem so po drugi svetovni vojni za razsvetljavo še vedno uporabljali petrolejke z izjemo »mlinarjevih« in »Globočnikovih«, ker je Porenta z inštalacijo vodne turbine leta 1938 namestil tudi manjšo dinamo za razsvetljavo. Takoj leta 1945 so vojni ujetniki, nastanjeni v mlinu, opravljali razna dela ter med drugim postavili elektrodrgove od Mošenj do Globokega. Material in delo je financiral Porenta, lastnik mlina, ter postal lastnik elektrovoda. Ostali vaščani so postopoma odkupili deleže in pridobili pravico priklopa. Električna napetost je zaradi oddaljenosti transformatorske postaje v Mošnjah nihala in povzročala stalne okvare. ... Takšno stanje je bilo do leta 1972.

Vir: Fara Mošnje skozi 850 let

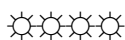

Železniška postaja v Globokem

Po drugi svetovni vojni, ko se je vse več krajanov Globokega in tudi prebivalcev okoliških vasi intenzivno zaposlovalo v industriji, je nastal problem prevoza na delo. Porodila se je misel o izgradnji postaje v Globokem, kajti železniški postaji Otoče in Radovljica sta bili dokaj oddaljeni. Jeseni leta 1950 so se pričeli razgovori s pristojnimi na železniški direkciji in rezultat je bil ugoden. Pogoj je bil, da krajanji sami z lastnim delom, materialom in sredstvi zgradijo postajo po načrtu železnice in jo prenesejo brezplačno v upravljanje železnice. Kljub težkim pogojem so se smelo lotili gradnje. Sama priprava je terjala veliko fizičnega dela, saj je bil na mestu postaje hrib s 1200 m³ materiala, katerega je bilo potrebno odkopati, odvoziti in splanirati za potrebe perona ter stavbe. Akcija se je začela 2. 2. 1951 in se uspešno zaključila 15. 5. 1951 z otvoritvijo postaje in uvedbo postaje Globoko v vozni red.

Večino udarniških ur so opravili Globočani, prizadevni so bili tudi Mošnjani, sodelovali so še Dobropoljci in Mišačani. Krajanji Kamne Gorice so prispevali ves les z dostavo na žago, uredili pa so tudi pešpot preko »Čajnarja«.

Vir: Fara Mošnje skozi 850 let

Vodovod v Globokem

Na železniško postajo Globoko je bila potegnjena cev za vodovod iz Mlinarjevega zajetja. Že jeseni 1951 po otvoritvi postaje pa se je nad vodnim koritom na fasadi po nalogu Zavoda za zdravstveno varstvo Kranj pojavil napis »nepitna voda«. Torej so tudi vaščani uživali oporečno vodo, ki je bila vseskozi cenjena kot primerna. S posredovanjem Vodovoda Radovljica, je strokovnjak za vodovode izbral kvaliteten studenec na pobočju pod Mošnjami. Z veliko volje so se vaščani lotili obsežnega in zahtevnega dela ter ga uspešno zaključili leta 1953.

Vir: Fara Mošnje skozi 850 let

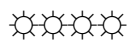
Otvoritev vodovoda v Globokem, 1953
Vir: spletna stran TD Mošnje

Mošnje po drugi svetovni vojni

»14. Oktobra 1945 smo v Mošnjah ustanovili obnovitveno zadrugo,« pravi Franc Pavlin. »Vas je bila opustošena in hiše je bilo treba obnoviti. Prijeli smo za delo: pionirji, mladinci, vaščani, vojaki, delavci Železarne Jesenice. V nekaj letih smo obnovili porušene stanovanjske hiše in gospodarska poslopja in zgradili nove.«

Vir: Glas, 9. 5. 1975

Zadružni dom Mošnje

Mošnje. Na množičnem sestanku in sestanku odborov množičnih organizacij je bil postavljen sklep, da bodo vaščani pričeli graditi zadružni dom. Uprava za gradnjo je že določila zemljišče ter tudi že pričela zbirati gradbeni les pri posameznih kmetih.

KLO Mošnje: Skupaj z ostalimi vaščani si je mladina zadala nalogo, da bo sodelovala pri delih za gradnjo zadružnega doma v domačem kraju, udarniško bodo delali pri izkopu ilovice v opekarni Dvorska vas ter pri zbiranju gradbenega lesa. Tudi učiteljstvo osnovne šole bo nudilo vsestransko pomoč pri izvrševanju administrativnih poslov.

Vir: Jeseniški kovinar, 9. 2. 1948

KLO Brezje: Razen mladine, ki se je obvezala, da bo vsak posameznik napravil po 32 delovnih ur, ostale množične organizacije do sedaj še niso sprejele konkretnih sklepov.

Vir: Jeseniški kovinar, 9. 2. 1948

V Mošnjah so delovne skupine pripravile jamo za apno v izmeri 60m³, očistile teren stavbišča z 12m³ zemlje in pri kopanju jarka za vodovod odstranili 21 m³ zemlje. Nadalje so očistili prostor, kjer bodo kopali pesek, sekali so gradbeni les in ga vozili na gradilišča.

Vir: Jeseniški kovinar, 23. 2. 1948

Zakaj v Mošnjah delo pri gradnji zadružnega doma ne napreduje. Mošnje so pretežno kmečki kraj, ki je bil med okupacijo precej prizadet. Požgano in uničeno je bilo mnogo gospodarskih poslopij, katera pa so danes že pod streho, nekatera celo povečana, za kar se je zahvaliti delavnosti ljudstva. Predvsem zaslužijo pohvalo delovne brigade iz okolice, ki so k obnovi vasi doprinesla velik delež.

V začetku letošnjega leta so se v Mošnjah na množičnem sestanku odločili, da zgradijo zadružni dom, ker je potreba po gospodarskem in kulturnem centru velika. Že preje so mislili postaviti prosvetni dom. Strokovnjak, ki ga je določila okrajna gradbena uprava, si je takoj ogledal zemljišče, kjer bi zadružni dom stal, pričel z izdelavo načrta in sestavil materialni proračun. Trenutni polet in iniciativa je kazala, da bo to gradilišče prvačilo v okraju in da bo zgled ostalim gradiliščem. Vendar pa se je kmalu videlo, da nekaj ni v redu.

Iz statističnih podatkov je razvidno, da so delovne obveznosti dosežene komaj 5 odstotkov, še slabše pa je glede materialnih obveznosti z dobavo lesa in transporta materiala na gradilišče. Kljub temu, da je bilo na upravi na nešteti sestankih jasno obrazloženo, da zadružne domove gradijo naše vasi, ker bodo le kmetje imeli predvsem neposredne koristi v domu, je uprava stvar razumela tako, da bo mladina iz Jesenic gradila zadružni dom. Jeseniška mladina se je v resnici obvezala, da bo sodelovala pri gradnji tega doma in je tudi že pričela s pripravo ilovice. Popolnoma zgrešeno pa je mišljenje tamkajšnje krajevne uprave, da bo mladina zgradila dom sama in ga poklonila vasi Mošnje. Bodoči dom bo last vseh vaščanov, zato so ti v prvi vrsti poklicani, da h gradnji doma doprinesejo svoj delež. Kmetje se ne smejo lagodno oslanjati na to, da bodo zadružne domove gradili samo naši delavci. Delavstvu je sprejeto poleg svojih obveznosti v industriji tudi obveznosti pri gradnjah zadružnih domov in bodo te obveznosti tudi izpolnili. Obveznosti pa se nanašajo v glavnem na izdelavo raznih železnih in lesenih predmetov, ki jih vas sama ne more izdelati.

Mladina jeseniškega okraja pri pripravah za gradnjo zadružnega doma v Mošnjah.

Vsled neodločnosti v sami krajevni upravi, je delo na gradilišču zadružnega doma v Mošnjah mrtvo, čeprav bi se dalo že sedaj izvesti velika dela s sečnjo lesa, s konkretizacijo in zbiranjem obveznosti, prostovoljnih prispevkov in notranjega posojila, ne pa da je naslovila na okrajno upravo dopis za 100.000 din posojila. Krajevna uprava bi morala najprej poiskati možnost notranjega posojila, ki bi bil bolj učinkovit za zadružno povezavo, o čemer je bilo tudi govora na nešteti konferencah in sestankih uprav.

Ozkost gradbene uprave v Mošnjah zavira delo, ki bi moralo danes biti že zelo vidno v zbranem materialu in denarnih prispevkih. Do sedaj je na gradilišču zelo malo opravljenega in sicer le kakih 10 m³ kamenja, 7 m³ lesa in približno 1.500 komadov stare opeke. Nabranega denarja imajo do sedaj le 5.100 din. Sicer so tudi odkrili pesek in izkopal jamo za apnenico ter vodovod, kar pa je še zdaleka premalo. Izgovori, da je zadnji sneg zavrl delo, ni utemeljen, ker se stanje obveznosti niti malo ni izpremenilo, ker se niso obveznosti planirale za čas, ko bo delo možno nadaljevati. Uprava za gradnjo zadružnih domov pri IOOF Slovenije je dala v listu »Zadružni dom« vso strokovno in drugo pomoč našim upravam. Te pomoči pa se uprave ne poslužujejo in ne preštudirajo člankov, ki bi jih s pridom uporabljale pri svojem delu. To dokazujejo zastoji pred najlažjimi problemi. Da se bo delo v Mošnjah izboljšalo, mora uprava za gradnjo zadružnega doma povečati obveznosti, jih konkretizirati, ločiti težaška dela od strokovnih, določiti mora tudi roke posameznih del, kot priprava peska in kamenja, sečnjo in dovoz lesa, ne pa kopati temeljev bodočega doma, ko nima na licu mesta najosnovnejšega materiala. Mobilizirati mora kmete, da dane obveznosti izvršijo in da prav sedaj vložijo vse sile za dovoz materiala, sicer jih bo prehitelo delo na polju. Delovno silo je razporediti tako, da bo na gradilišču dnevno skupina ljudi in ne samo ob nedeljah. S samim nedeljskim udarniškim delom doma ne bomo dogradili, kot si ga je zamislilo prebivalstvo v svojem načrtu.

Uprava za gradnjo združnega doma v Mošnjah naj gornje nasvete upošteva in pomanjkljivosti odpravi. Le z dobro voljo in zavestjo, da je dom na vasi nujno potreben zaradi pomanjkanja trgovskih, skladiščnih in prosvetnih prostorov, bomo izboljšali stanje na gradiliščih. Ne smemo se zanašati preveč na druge, ampak le z lastnimi silami in z večjo borbenostjo bomo v jeseni imeli dom pod streho.

Vir: Jeseniški kovinar, 25. 3. 1948

Zakaj gradnje združnih domov ne potekajo zadovoljivo – Mošnje. V Mošnjah so pri pripravljanih delih opravili člani OF 65, mladina pa 5 delovnih ur. Materiala so prevozili 24 m³ in to člani OF. Temeljev so izkopali 40 m³ in pri tem opravili člani of 25, mladina 69, žene 16 in sindikati tudi 16 delovnih ur. Okroglega lesa imajo 43 m³, rezanega 2 m³, kamenja 20 m³, peska 24 m³ in 45 m cevi, za katere so plačali 12.329 din.

Vir: Jeseniški kovinar, 14. 5. 1948

Uspehi in neuspehi v »Tednu združnih domov« - Mošnje. V Mošnjah se je prostovoljnih del udeleževalo več gostov kot domačinov. Kot v Zgornjih Gorjah in še marsikje, bo treba tudi v Mošnjah še veliko političnega dela med vaščani, da jih ne bo nekoč zadel očitek, da so jim drugi ljudje zgradili združni dom. Kmetje morajo za svoj dom prinesiti največji delež. Sprejete obveznosti so spolnili komaj četrtno.

Vir: Jeseniški kovinar, 7. 8. 1948

Črnivec-Mošnje: Prvotno so mislili graditi v Mošnjah, ali so nekateri v krajevni upravi mislili, da jim bodo dom zgradili drugi. Tudi potem, ko je okrajna uprava poslala nekaj frontovskih delovnih brigad, domačini niso prijeli za delo. Ker se je potem gradnja doma šele v jeseni prenesla na Črnivec, ni dosti narejenega. Pripravljeno je le nekaj materiala.

Vir: Jeseniški kovinar, 8. 1. 1949

Kako gradijo združni dom na Črničcu? Združni dom na Črničcu bo služil gospodarskim, političnim in kulturnim potrebam vaščanov iz Mošenj, Brezij, Črničca, Noše, Dobropolja, Peračice, Spodnjega in Zgornjega otoka. Če človek prešteje samo število vasi, bi mislil, da je dograditev doma vprašanje nekaj tednov. Vendar ni tako. Delo ne gre tako hitro naprej, to pa zaradi tega, ker se udeležujejo prostovoljnega dela le najbolj zavedni posamezniki iz omenjenih vasi. Prav gotovo bo potrebna boljša organizacija dela na gradilišču, katero bodo morale ustvariti množične organizacije navedenih krajev. Iz vrst svojega članstva bodo morale zagotoviti potrebno prostovoljno delovno silo. Zlasti frontne -brigade, ki jih bo treba ustanoviti, če že niso ustanovljene, bodo imele pri gradnji hvaležno in častno nalogo in tako z načrtnim delom izpolnile obveze, ki so jih ali ki jih bodo sprejele.

Do sedaj so delali največ delovni prostovoljci iz Brezij. Delali so zelo požrtvovalno in jih moramo zato javno pohvaliti. Vendar so na Brezjah tudi še drugi ljudje, ki so do sedaj stali ob strani. Prepričani smo, da bodo ob delitvi novih frontnih legitimacij sprejeli tudi ti prostovoljne delovne obveze in se tako vključili pri delu za skupno dobro. Prav tako se bodo vključili tudi člani množičnih organizacij ostalih krajev, zlasti pa Mošenj, ki še do danes niso napravile nobene prostovoljne delovne ure. Pričakujemo, da se organizacija Zveze borcev v Mošnjah poveže z organizacijo ZB na Brezjah in izpolni delovno obljubo pri gradnji združnega doma na Črničcu.

Čas beleži po dejanjih organizaciji in vsakomur. Zgraditev združnega doma v najkrajšem možnem času bo prav gotovo v čast vsem prebivalcem zgoraj omenjenih

vasi. Zato naj pohitijo in posamezne vasi tekmujejo, katera bo s prostovoljnim delom zgradila največ.

Vir: Jeseniški kovinar, 16. 4. 1949

Obljuba dela dolg. Mošnje, 24. maja. V Mošnjah so napravili že dolgo vrsto obljub, kako bodo pomagali s prostovoljnim delom graditi združni dom na Črnicu, ki bo služil gospodarskim in kulturnim potrebam KLO-ja Brezij in KLO-ja Mošenj. Na sestankih so delali in še delajo obljube in sprejemajo obveznosti, a ko je sestanka konec, jih najbrže pozabijo. Na gradilišču združnega doma na Črnicu je do sedaj delal še en sam človek iz Mošenj in še ta je napravil vsega skupaj še dve delovni uri. Ta človek je bil edini, ki je vsaj deloma izpolnil dano obveznost. Če bi še ostali Mošnjani delali vsak po dve uri, bi se na gradilišču v Črnicu že kar precej poznalo, Upamo, da jih bomo prihodnje dneve in tedne videli na gradilišču in da bomo lahko zapisali tudi kaj lepšega o njihovih delovnih uspehih. Zavedajo naj se starega pregovora, da obljuba dela dolg.

Vir: Jeseniški kovinar, 28. 5. 1949

V nedeljo je delalo 40 frontovcev na gradilišču združnega doma na Črnicu. Črnic, 29. maja. Danes je delalo na gradilišču združnega doma 40 frontovcev na izkopu temeljev. Prostovoljnega dela so se udeležili frontovci iz Črnice, Brezij in tečajniki tečaja za trgovske pomočnike na Brezjah, ki so se pokazale tudi to pot za najbolj pridne in požrtvovalne. Predno bo zgrajen združni dom, bomo morali prispevati še zelo mnogo dela. Zato vabimo tudi druge vasi, ki jim bo služil združni dom, da se dela udeležijo v čim večji meri.

Vir: Jeseniški kovinar, 11. 6. 1949

Na tak način kot sedaj še dolgo ne bomo zgradili združnih domov – Črnic. Najbolj pridni so za enkrat na Črnicu. Zadnje čase so poprijeli za delo tudi frontovci iz Mošenj, ki so pričeli delati 2 dni v vsakem tednu. Sedaj pogrešamo odziva iz nekaterih vasi, ki jim bo služil ta dom. Seveda pa je na Črnicu še mnogo dela in bo potrebna še boljša organizacija dela in še večja udeležba s strani ljudstva.

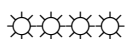
Vir: Jeseniški kovinar, 2. 7. 1949

Na Črnicu je nadaljevala delo frontna brigada. Frontovci KLO-ja Brezij so pred nedavnim ustanovili posebno frontno brigado, ki si je zadala nalogo, da bo delala po desetinah vsak dan na gradilišču svojega združnega doma na Črnicu. Tako je delala tudi v „Tednu združnih gradenj“ in pripravljala izkope temeljev za betoniranje. Manjka pa jim desk, ki so jih Mošnjani oddali za plansko združno oddajo, čeprav so bile te deske določene za združni dom KLO-ja Mošenj, ki se gradi sedaj za KLO Mošnje in KLO Brezje na Črnicu. Frontovci Mošenj se bodo morali tudi bolj zanimati za prostovoljno delo na gradilišču, saj niso do sedaj prispevali skoro nič.

Vir: Jeseniški kovinar, 20. 8. 1949

V času po drugi svetovni vojni je nekaj časa obstajala tudi občina Črnic. Takrat je bila porojena tudi ideja o domu, ki ni bila uresničena. Kupljen je bil celo že material, ki se je kasneje porabil za Kulturni dom v Mošnjah. Zaradi tega je veliko stvari malce pomešanih. O domu ni veliko zapisanega. Te informacije sem pridobil iz pripovedovanja starejših vaščanov, ki jih ni veliko več.

Napisal: Branislav Šmitek (avgust 2016)

Kulturni dom Mošnje

Na pobudo najbolj vztrajnih in zagnanih vaščanov se je 6. oktobra 1949 v osnovni šoli ustanovilo novo »Kulturno in prosvetno društvo Svoboda Mošnje«. Ena glavnih nalog je bila med drugim tudi gradnja Kulturnega doma v Mošnjah. V ta namen so izvolili poseben gradbeni odbor, ki naj bi pripravil lokacijo, dokumentacijo in čim prej pričel z gradbenimi deli. Akcija je pri vaščanih naletela na neverjetno velik odmev. Prva večja delovna akcija je bila že 19. februarja 1949.

Že 9. julija istega leta je bila vlita glavna betonska plošča. Dela pri gradnji so neverjetno hitro napredovala in dom z dvorano in odrom je bil nared že 29. novembra 1951. Tega dne, na državni praznik, je bila uprizorjena tudi že prva igra, in sicer domačega avtorja Finžgarja *Naša kri*.

Vir: Fara Mošnje skozi 850 let

Včasih v Mošnjah niso imeli kulturnega doma. Pred vojno so bile vse kulturne prireditve na farovškem skednju. Po vojni je bil najprej predviden združni dom. Ker pa so pogovori, kje naj bi stal (ali na Črnicu ali na Brezjah ali v Mošnjah), predolgo trajali, so se odločili, da sami zgradijo mladinski dom. Lepa zamisel pa se nekako ni premaknila z mrtve točke, zato so se starejši odločili za gradnjo kulturnega doma.

»Oktobra 1949 je bil ustanovni občni zbor kulturno-prosvetnega društva Mošnje, ki se je kasneje preimenovalo v DPD Svoboda Mošnje. Prvi predsednik društva in predsednik gradbenega odbora za gradnjo doma je bil Franc Mertelj. Leto dni kasneje sredi februarja je zapela prva lopata in za praznik republike 1951. Leta sta bila dvorana in oder gotova. Še leto dni kasneje pa so bila opravljena vsa druga dela. Ko bi vedeli, kako se je takrat delalo. Star, otrdel cement smo še enkrat mleli, da smo lahko betonirali. 18.437 prostovoljnih delovnih ur smo opravili. Toda zgradili smo lep dom, na katerega smo še danes ponosni,« je obudila spomine Cilka Mertelj.

Vir: Glas, 9. 5. 1975

Kulturni dom v Mošnjah, ok. 1950

Vir: Fara Mošnje skozi 850 let

Kulturni dom v Mošnjah je med najlepšimi na našem podeželju. Kulturni dom v Mošnjah, ki so ga svečano odprli 29. novembra 1951, je prav gotovo med najlepšimi kulturnimi domovi na našem podeželju. Vaščani so namreč prišli do spoznanja, da kulturno-prosvetno delo ne spada za vse večne čase na skedenj, ampak spada v stavbo, ki bo služila samo temu namenu. Zmenili so se, in leta 1950 pričeli z delom. Na razpolago so imeli zelo skromna sredstva, zato pa so imeli več volje in bogat zaklad delovnih rok, ki so bile pripravljene, da s prostovoljnim delom postavijo dom, ki bo služil njihovim kulturno-prosvetnim potrebam. Pripravili so gradbeni material, mnogi domači kmetje pa so za dom podarili gradbeni les. Med graditvijo doma so dobili od Izvršnega odbora Ljudske prosvete Slovenije v priznanje za požrtvovalno delo nagrado 50.000 din. Kljub temu pa je glavno breme slonelo na ramah vaščanov, ki so z vztrajnim in požrtvovalnim delom premagali vse težave.

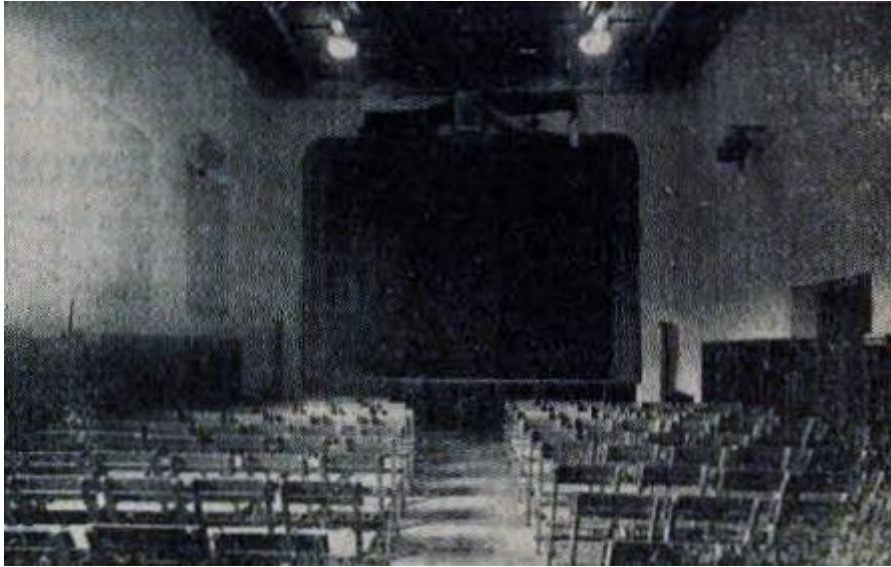
Kulturni dom v Mošnjah je bil leta 1951 v glavnem dograjen. Pomladi 1952 bodo dogradili le še prizidek za vhod s potrebnimi prostori, za garderobe in hišnikovo stanovanje. Temelje za ta prizidek pa so zgradili že v zadnji jeseni. Istočasno pa so se lotili tudi notranje dozidave stavbe.

Ker so vaščani sklenili, da bodo dvorano odprli na Dan republike, so delali novembra brez oddiha, saj so morali dokončati vsa zidarska, mizarska, soboslikarska, elektroinštalaterska in še mnoga drobna dela v notranjosti stavbe. Zato se je v zadnjih dneh delalo podnevi in ponoči. Obljubo, ki so jo dali vaščani, so hoteli izpolniti in izpolnili so jo. 29. novembra je bila v novi dvorani kulturnega doma prva prireditev – proslava Dneva republike, združena z otvoritvijo dvorane in odra. Po pozdravnem nagovoru in govoru o Dnevu republike so pregledali tudi rezultate dosedanjega dela pri graditvi doma, pri kateri so vaščani doslej opravili 15.598 prostovoljnih delovnih ur in okrog 900 ur prostovoljno vozili gradivo.

Med petjem državne himne se je odgrnil zastor. S tem je bil tudi oder svečano izročен svojemu namenu. Glavna točka proslave pa je bila Finžgarjeva igra »Naša kri«, ki jo je zaigrala igralska družina mošenjskega kulturno-umetniškega društva.

Ko poročamo o otvoritvi kulturnega doma v Mošnjah, naj omenimo še to, da ima gradbeni odbor velike težave s poravnavo neplačanih računov. Prav gotovo vsi razumemo, da gradnja doma ni mogla biti brez večjih stroškov kljub temu, da so večino prispevali vaščani sami v materialu in s prostovoljnimi delom. Zato bi bilo prav, da bi se požrtvovalnih graditeljev spomnili tudi upravni odbori naših podjetij in splošnih kmetijskih zadrug, pa tudi množične organizacije in posamezniki ter bi po svojih močeh prispevali prostovoljne prispevke, za kar jih je gradbeni odbor že več kot pred mesecem dni zaprosil. Upajmo, da ta prošnja ne bo ostala brez odmeva.

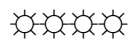
Vir: Gorenjski glas, 1. 1. 1952

Dvorana kulturnega doma v Mošnjah
Gorenjski glas, 1. 1. 1952

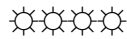
Prosvetno-kulturni dom v Mošnjah
Vir: Glas, 9. 5. 1975

Nova stanovanja v Mošnjah. Po vojni se je sestav prebivalstva malo kje tako spremenil kot v Mošnjah. Pred vojno so bile Mošnje pretežno kmečko naselje z majhnim številom delavstva, danes pa je v tej vasi delavstva okrog 80% (?) odstotkov. Seveda se ta sprememba ne bi tako odražala pri samih domačinih, če se ne bi priselilo v ta kraj precej novih državljanov. S tem dotokom prebivalstva pa je nastal – danes povsod aktualen problem – občutno pomanjkanje stanovanj.

Da bi se krize v vasi rešili, je ObLO Radovljica že leta 1957 razdelil zemljišče splošno-ljudskega premoženja na 10 stavbnih parcel in oklical interesente za gradnjo enostanovanjskih hišic. V pičlih štirih mesecih je bilo zgrajeno 8 temeljev po enotnem načrtu. Do tu je šlo gladko, nato pa so se pričele težave (dobili niso obljubljenega posojila) in gradnja se je le počasi nadaljevala. Kljub temu bodo hišice počasi le zrasle, vendar po zaslugi požrtvovalnih graditeljev in onih, ki so jim priskočili na pomoč, zlasti z lesom. In končno, gradnja je vendarle v polnem teku. / C. R.

Vir: Glas Gorenjske, 5. 5. 1959

Asfaltiranje cest v Mošnjah

Vse je že pripravljeno za asfaltiranje ceste. Prebivalci bodo veliko prispevali sami. Od širše skupnosti pa bi želeli 20 starih milijonov.

Vir: Glas, 9. 5. 1975

Cestna infrastruktura na levem bregu

Nova cesta / Preložitev državne ceste med Černivcem in Podvinom. Glavna uprava za ceste LRS (tehnična sekcija) je pred tedni začela graditi novo cestišče med km 852 in 853, med Černivcem in Podvinom, ki bo nadomestila staro cesto na tem odseku, ki je zelo strma in ima na tem strmecu hud ovinek.

Dela na tem odseku zelo naglo napredujejo. Dva buldožerja sta preorala mali hrib in prepeljala odvišno zemljo v kotlino, ki jo bosta izravnala tako, da bo cesta tekla v ravni črti in bo imela komaj opazno strmino. Pri teh delih je zaposlenih večje število delavcev, med njimi tudi 25 vajencev enoletne cestarske šole iz vseh cestnih uprav.

Ta strmi cestni ovinek, na katerem je bilo v teku dolgih desetletij nešteto nesreč – bi lahko izravnali pred 15 leti, ko so potegnili moderno in asfaltirano cesto mimo podvina in Lesc na Bled. Kar se ni moglo storiti takrat, ko je bila brezposelnost delavstva največja, se je naredilo sedaj, ko se dela in gradi na vseh koncih in krajih.

Vir: Glas Gorenjske, 28. 8. 1954

Cesta skozi predor in čez most. Pričetek gradnje bodoče gorenjske magistrale. Ljubno v teh dneh postaja veliko gradbišče. Takoj za vasjo, kakih 300 metrov za zadnjimi hišami, so v letošnji pomladi začeli postavljati barake za delavce, buldožerji so začeli riti po ilovici, za katero pravijo Ljubenci, da jo ni boljše, bolj kvalitetne za opeko in razne druge lončarske izdelka daleč naokoli. Preko ljubenskega polja, skozi Ljubenski hrib in nato čez sotesko na Breško polico bo potekala bodoča gorenjska magistrala, ki se bo pri Podtaboru odcepila on nove ceste Ljubelj-Naklo. Cesta se bo s tem, ko bo potekala na tem mestu, izognila vsem klancem in ovinkom, ki na sedanji cesti močno ovirajo naraščajoči domači in tuji avtomobilski promet.

Pri vodji gradbišča v Ljubnem smo zvedeli, da bodo letos gradili le nekaj ključnih in najbolj zahtevnih ter največjih objektov te ceste, ki so se skoncentrirali prav v okolici te vasi. Predvsem bosta to predor skozi Ljubenski hrib, ki bo brez vhodov na obeh straneh dolg 216 metrov, in most iz tega predora na brezjansko stran, ki bo dolg 258 metrov in bo potekal 72 metrov visoko nad najnižjo točko soteske pod njim. To bo mogočen objekt, razen znanega mostu pri Zadru na jadranski magistrali menda najdaljši most v Jugoslaviji.

S čeladami v predor. Predor skozi Ljubenski hrib so že pričeli kopati. Obiskali smo delovodjo Marka Vučetića, ki je strokovnjak za take gradnje, saj je že devetnajst let delovodja, od tega deset let pri podjetju Slovenija ceste Ljubljana, ki gradi ta predor. Pravi, da je to delo sicer težko in nevarno, toda treba je biti pazljiv, potem pa do nesreče skoraj ne more priti.

Poprosili smo ga, če si 40 metrov predora, kolikor so ga od 11. marca, ko so z deli pričeli, že zgradili, lahko ogledamo. »Lahko, fantje!« je rekel, »tada brez čelad na glavi in po pravilih nihče ne sme notri.« Potem nam je razkazal, kako delo v predoru poteka. Povedal je, da delajo v treh izmenah; v vsaki izmeni je pet ljudi: dva minerja in trije delavci. Ves predor bo potekal skozi sivico, ki je razmeroma trdna in kompaktna, dokler je suha in sprijena, na zraku in vlagi pa sprhni in postane mastna. Predor bo širok 11,20 m, visok pa 6,30 m. Delajo ga tako, da najprej izkopljejo spodnji rov, potem pa ga razširijo v višino. Po kakih 20 m prično izkopani del širiti in betonirati. Marko Vučetić pravi, da ga bodo izkopali približno v treh mesecih, če bodo kopali z obeh strani. Meni pa, da oba objekta – predor in most – letos ne bosta končana.

Mostove gradi podjetje Gradis iz Ljubljane v sodelovanju z Metalko Maribor (jekleni del), predor, useke in oporne zidove pa podjetje Slovenija ceste.

Vir: Glas, 28. 3. 1964

Beton iz cementa in žaganja. Ivan Kapus s Posavca pri Podnartu je, kakor sam pravi, že pred 40 leti izdelal beton, pri katerem je zamenjal pesek z žaganjem. Tak cement je baje bolj odporen in teže lomljiv.

Naredite ga pa takole: 15 litrom gašenega apna dodate 100 litrov vode. V to apneno vodo nasujete toliko žaganja, kolikor bi porabili peska. Nato pa vrhu žaganja posujete kakih 8 centimetrov debelo plast peska, da bo pritiskal žaganje pod površino vode. Po 21 dneh pesek odstranite, žaganje pa nekoliko osušite, da bo beton bolj trden. Nato nerazleljivo žaganje (če ga ne bi preparirali, bi proces ne uspel) zmešamo s cementom, dodamo pa lahko tudi malo peska.

Vir: Glas Gorenjske, 7. 2. 1953

.....

Viri:

Begunjski zbornik 2007 (urednik Marko Vidic, izdala Občina Radovljica); Tekstilna obrt in industrija na območju Begunj (avtorica mag. Estera Cerar), Kmetijska pola v Poljčah (avtorica Tatjana Hojan)

Zmagovalec v senci zmagovalcev – Kronika Elana 1945-1995 (zasnova Ines Drame, izdal Elan, 1995)

Fara Mošnje skozi 850 let (Izdali: Krajevna skupnost Mošnje in Župnija Mošnje, 2004)

dLib jesenice (Jeseniški kovinar)

digitalizirani Gorenjski glasi: Gorenjski glas (1948-52), Glas Gorenjske (1953-61), Glas (1961-1968), Gorenjski glas (od 1968)

.....

Pripravil Goran Lavrenčak - DAR

Prvič objavljeno: 01. 09. 2016

Dopolnjeno: 31. 12. 2016

goran.lavrencak@gmail.com